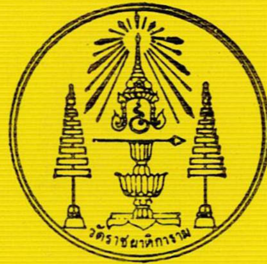

นานาคติธรรมคำสุภาษิต

ที่ระลึก ๗๒ ปี

พระเทพกิตติเมธี

(สมภพ ภูริปญฺโญ มหัทธนาคม เปรียญ)

วัดราชผาติการาม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๒๖ เมษายน ๒๕๔๓

นานาคติธรรมคำสุภาษิต

ที่ระลึก ๗๒ ปี

พระเทพกิตติเมธี

(สมภพ ภูริปญฺโญ มหัทธนาคม เปรียญ)

วัดราชผาติการาม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๒๖ เมษายน ๒๕๔๓

กำหนดงานทำบุญฉลองอายุ ๗๒ ปี

พระเทพกิตติเมธี

(สมภพ ภูริปญฺโญ มหัทธนาคม เปรียญ)

วัดราชผาติการาม แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร

วันพุธ ที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๕ ปีมะโรง

เวลา ๐๙.๐๐ น.	พระสงฆ์ ๓๐ รูป รับทักษิณานุปทาน
เวลา ๑๐.๐๐ น.	พระสงฆ์ ๑๒ รูป เจริญพระพุทธมนต์
เวลา ๑๑.๐๐ น.	ถวายภัตตาหารพระสงฆ์ประมาณ ๑๗๓ รูป
เวลา ๑๘.๐๐ น.	พระสงฆ์วัดราชผาติการาม เจริญพระพุทธมนต์ เจริญจิตภาวนาถวายฯ

คณะศิษยานุศิษย์

วัดราชผาติการาม กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๒๔๑๐๘๑๗-๒๔๑๐๘๒๘ฯ

พระเทพกิตติเมธี
(สมภพ ภูริปญฺโญ มหัทธนาคม เปรียญ)

คำปรารภนำ

วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นวันคล้ายวันเกิดครบ ๗๒ ปี หรือ ๖ รอบ นักษัตร ได้จัดงานบำเพ็ญกุศลตามสติกำลัง นิมนต์พระสงฆ์ ๓๐ รูป รับทักษิณานุปทาน อุทิศกัลปนาผลแด่ ท่านบุรพาจารย์ และท่านบรรพชน กับทั้งนิมนต์พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเพล แด่พระสงฆ์สามเณร ทั้งในวัดและต่างวัด รวมประมาณ ๑๗๓ รูป

การทำบุญคล้ายวันเกิดครบรอบนักษัตร จัดเป็นการทำบุญเป็นครั้งแรกเพราะเห็นว่าเป็นการ **"ครบรอบที่หก"** ซึ่งนับว่ามีอายุล่วงกาลผ่านวัยมาพอสมควรแล้ว จึงจัดบำเพ็ญกุศล อุทิศกัลปนาผลแด่ ท่านบุรพาจารย์ และท่านบรรพชน กับทั้งเป็นการสร้างความสุขกายความสบายใจให้แก่ตนเอง

งานทำบุญคล้ายวันเกิดครั้งนี้ ได้รับความเมตตาสงเคราะห์จากท่านผู้มีกัลยาณจิตหลายฝ่าย งานจึงดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยด้วยดี จึงขอได้รับความขอบคุณและอนุโมทนาไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง ได้รวบรวม พระพุทธโอวาท พระมหาเถรภาษิต มาพิมพ์แจกเป็นธรรมทานอีกส่วนหนึ่ง จักเป็นประโยชน์และอำนวยความสุขแด่ท่านผู้สนใจตามสมควร ฯ

(พระเทพกิตติเมธี)

วัดราชผาติการาม กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๖ เมษายน ๒๕๔๓

ฯ ล ฯ

ปัจฉิมพุทโธวาท (พระพุทธโอวาทครั้งสุดท้าย)

หนฺททานิ ภิกฺขเว อามนฺตยามิโว วยธมฺมา สงฺขารา อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, บัดนี้ เราขอเตือนท่านทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลาย จงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด ฯ

อยํ ตถาคตสฺส ปจฺฉิมา วาจา. นี่เป็นพระวาจามีในครั้งสุดท้ายของพระตถาคตเจ้า ฯ

*

ไทยเราที่จะก้าวทันเขา

ประเทศไทยเราที่จะก้าวทันประเทศที่เขาก้าวไปไกลแล้ว โดยมติเห็นว่าต้องมีหลักสูตรฝึกฝนอบรมทุกคน**ให้มีดีประจำตัว ๓ อย่าง คือ รู้ดี, การงานดี, และประพฤติดีโดยควรแก่หน้าที่ที่ตนพึงทำ**

ที่ว่ารู้ดีนั้น ไม่ได้หมายถึงสำเร็จปริญญาจากมหาวิทยาลัยทั้งหมดดอก เพียงแต่รู้กะโครงการในหน้าที่ของตน ๆ มิให้พลาด คาดการมิให้ผิด ประกอบกิจได้ผลสมกับเหตุเท่านั้น ก็ชื่อว่ารู้ดี, ที่ว่าการงานดีนั้นก็ไม่ได้หมายถึงทำระเบิดปรมาณูได้ทั้งหมดดอก เป็นแต่มีอาจหาญในกิจอันเป็นหน้าที่ของตน ๆ อดทนต่อร้อนต่อหนาวต่อเหนื่อยต่อยาก กิจที่ทำก็สุจริต ผลที่ได้ก็สมกับเหตุ **เห็นรายเหลือเป็นสำคัญกว่ารายได้รายจ่าย** ทั้งรู้หลีกเลี่ยงจากการหามเข็ม การไสช้างเข้ารูเข็ม และการคายน้ำผึ้งเข้าปากหมี

ซึ่งว่า หามเขมนั้น หมายกิจเล็กน้อยอาจทำคนเดียวแต่รุมกันทำตั้งร้อย หรือต้องการเสมียนสามคน สมัครตั้งพันเป็นตัวอย่าง ซึ่งว่าไสช้างเข้ารูเข็มนั้นหมายสิ่งที่เหลือวิสัย, สิ่งที่เหนือภูมิ, และสิ่งที่ยังไม่ถึงคราวถึงทำก็ไม่สำเร็จเป็นตัวอย่าง และซึ่งว่าคายน้ำผึ้งเข้าปากหมีนั้น **หมายทรัพย์ในดินสินในน้ำอันมีในด้าวแดนไทย ธรรมดาก็ย่อมเป็นของไทยแต่ไทยเมินเสีย ให้ต่างด้าวเข้าถือสิทธิ์เป็นตัวอย่าง.**

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์
(อ้วน ติสฺโส ป.ธ.๕)

วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ
๒๒ ตุลาคม ๒๔๙๒

* เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) ท่านได้ตั้งนามฉายาแก่พระเทพกิตติเมธี (สมภพ) ว่า **"ภูริปญฺโญ"** สมัยเป็นสามเณร พ.ศ. ๒๔๘๖

วิทยาศาสตร์ะหลักพิเศษ

ประเทศไทยวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าประเทศที่เจริญ ก้าวไปไกลแล้ว โดยเฉพาะว่า ต่อไปนี้จะมีผู้ครุ่นคิดกัน ของมหาชนใหม่ที่ประจำตัวตลอดไปคือ ผู้ดี, การบานดี, และประพฤติดีโดยควรแก่หน้าที่ตามพื้นที่

ที่ว่าผู้ดีนั้น ไม่ได้หมายถึงผู้เจริญในตระกูลมหาวิทยาลัยทั้งหมดดอก เพียงแต่ผู้ประพฤติดีในหน้าที่ของตนไม่ให้พลาดตกจากศีลธรรม ประกอบการได้ด้วยสัมมาชีพเท่านั้นก็ชื่อว่าผู้ดี. ที่ว่าการบานดีนั้นก็ไม่ได้หมายถึงทำระเบิดปรมาณูได้ทั้งหมดดอก เป็นแต่สิ่งจะนำไปในสิ่งอันเป็นหน้าที่ของตน อดทนต่อร้อนต่อหนาวต่อเหนื่อยต่อยาก สิ่งที่ทำก็สำเร็จผลที่ว่าด้วยสมาชิกเหตุ เป็นสุขหรือเป็นสำคัญกว่าหมายได้ยิ่งกว่า หรือรู้หลีกเลี่ยงจากทางอบายมุข, ทางไม่ชอบธรรมเข้ารูปเขม และการกระทำที่สิ่งชั่วเข้าหามณี.

ข้อว่า ขนมเขมน์นั้น หลายสีเล็กน้อย อาจทำคนเสียงแต่งูมกันทำสิ่งร้อย หรือต้องการเสียบนสามคน สมคดขึ้นหนึ่งเป็นตรอก ข้อว่าไม่บริเวณเข้าประสมหน้าหลายสิ่งที่เหลือวิสัย, สิ่งที่เป็นชื่อภูมิ, และสิ่งที่ยังไม่สัมฤทธิ์ สิ่งทำให้สำเร็จเป็นตรอก และข้อว่า คนที่ฝั่งเข้าป่าหมื่นนี้ หลายทางพิสูจน์หลักในท้องถิ่นในตัวแดนไทย ตรงสุดก็ย่อมเป็นของไทยแต่ไทยเสียเสีย ให้ต่างตัวเข้าสู่สิทธิ์ไม่เป็นตรอก.

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์

๒ ๒ ตุลาคม ๒๔๙๖

วัดบรมนิวาส กรุงเทพ ฯ

*การฝึกตน**

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (วิน ธมฺมสาโร ป.ธ. ๙)
แสดง ณ ศาลาฟังธรรมวัดราชผาติการาม กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ ที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

วันนี้ จักแสดงเรื่องการฝึกตน ตามพระพุทธนิพนธ์ว่า บุคคลพึงไปสู่ทิศที่ไม่เคยไปด้วยยานพาหนะทั้งหลาย เหมือนอย่างคนฝึกตนมีตนอันฝึกดีแล้ว ไปด้วยตนที่ฝึกแล้วหาไม่ได้ ดังนี้

พระพุทธภาษิตนี้แสดงถึงการไปทางใจ คือการบรรลุพระนิพพาน ท่านว่าการไปพระนิพพาน การบรรลุพระนิพพานนั้น จะไปได้ด้วยยานพาหนะทั้งหลาย เช่น รถยนต์ เรือยนต์ เรือจ้าง เรือแจว เครื่องบินเป็นต้น หาได้ไม่ จะไปได้ก็เฉพาะผู้ฝึกตนมีตนที่ฝึกฝนอบรมดีแล้ว และไปด้วยตนที่ฝึกฝนอบรมแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ไปไม่ได้ ไม่มีทางที่จะไป เพราะฉะนั้น ควรจะทราบคำว่า **"อบรมตน"** หรือมีตนอันอบรมแล้ว เป็นลำดับไป

อบรมตน คือ ทำตนให้มีกาย วาจา ใจ สงบระงับ

คำว่า **"อบรมตน"** คือ ทำตนให้มีกาย **วาจา ใจ สงบระงับ** เรียกว่า อบรม คือ มีกายกับวาจาสงบระงับด้วยศีล มีใจสงบระงับด้วยสมาธิ เป็นตัวอย่าง มีเรื่องเล่าในอรรถกถาว่า

ครั้งหนึ่ง มีพระภิกษุรูปหนึ่ง ก่อนบวชท่านเป็นผู้ฝึกช้าง เรียกว่าหัตถาจารย์ คือ ควาญช้าง ครั้นเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา วันหนึ่ง

ท่านออกบิณฑบาต เห็นควาญช้างฝึกช้างเชือกหนึ่ง ฝึกอย่างไรก็ไม่สามารถที่จะทำให้ช้างนั้นปฏิบัติตามอยู่ในอำนาจได้ พระภิกษุรูปนั้นในฐานะที่ท่านเคยเป็นนายควาญช้างมาก่อน และเป็นผู้ชำนิชำนาญจึงหยุดสนทนากับเพื่อนภิกษุที่ไปบิณฑบาตด้วยกันว่า นายควาญช้างคนนั้นไม่เป็น ถ้าคนเป็นเขาต้องเอาขอสับตรงนั้น เกี่ยวตรงนี้หน่อยหนึ่ง ช้างก็จะอยู่ในอำนาจ คนฝึกช้างได้ยินก็ทำตามพระภิกษุนั้น ช้างที่ฝึกนั้นก็อยู่ในอำนาจ เป็นอันฝึกช้างตัวนั้นสำเร็จ

ความนี้ได้ทราบถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเรียกภิกษุรูปนั้นมาถาม พระภิกษุรูปนั้นทูลรับเป็นสัตย์ว่า ท่านได้คุยได้พูดว่าอย่างนั้นจริง จึงตรัสว่า ดูกร โมฆบุรุษ คือคนเปล่า อาการที่ทำอย่างนั้นไม่ควรแก่เธอ แล้วทรงแสดงปฏิปทาธรรมบรรยาย ซึ่งได้ยกขึ้นไว้ในเบื้องต้นนั้น

การเดินทางต้องมียานพาหนะฉันใด การเดินทางไปสู่การบรรลุมรรคผลนิพพานก็ต้องมียานพาหนะฉันนั้น **ยานพาหนะสำหรับไปสู่สถานที่ๆไม่เคย คือ พระนิพพานนั้น เรียกว่า พรหมยาน ยานของพรหม ยานอย่างประเสริฐ เรียกว่า ธรรมยาน ยานคือธรรม คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ** ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปโป ความดำริชอบ สัมมาวาจา พูดชอบ สัมมากัมมันโต ทำการงานชอบ สัมมาอาชีโว เลี้ยงชีพชอบ สัมมาวายาโม เพียรชอบ สัมมาสติ ระลึกชอบ สัมมาสมาธิ ตั้งใจไว้มั่นชอบ เรียกว่า อริยมรรค มีองค์ ๘ ประการ คือ มีองค์ประกอบ ๘ ประการ ซึ่งท่านพุทธศาสนิกชนได้ยิน ได้ทราบได้ฟังอยู่เสมอแล้ว การฝึกตนก็ฝึกให้เข้าหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการนี้

เหมือนกับเราฝึกสัตว์ให้ไปตามทางที่เราต้องการ หรือหัดขับรถให้เดินตามทางที่เราต้องการฉะนั้น การไปด้วยยานพาหนะมิใช่ว่าจะไปได้โดยสะดวก เมื่อขึ้นรถแล้วจะไปได้ก็หามิได้ ยังต้องมีองค์ประกอบ เช่น มีคนขับ มีน้ำมันรถ รถเครื่องไม่เสีย มีล้อ อะไรเหล่านี้ เป็นต้น

คุณลักษณะ ๘ ประการ ในการฝึกตนให้เข้ารูป อยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘

อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ คือ พรหมยาน หรือธรรมยาน ดังกล่าวนี้ ก็มีเครื่องประกอบเช่นเดียวกัน พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระพุทธภาษิตประพันธ์ไว้ว่า การฝึกตนให้เข้ารูป ให้อยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการนั้น ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะหรือต้องอาศัยคุณธรรมคือ

๑. มีศรัทธาเป็นแอก คือ เชื่อกรรมเชื่อผลของกรรม เชื่อพระปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

๒. ความละอายใจไม่ทำความชั่วทุจริตด้วยกาย วาจา ใจ เป็นงอนรถ

๓. ใจเป็นเชือกชัก คือ ชักบังเหียนม้าที่เทียมรถ ให้ไปซ้ายไปขวา ตามปรารถนา

๔. สติ ความระลึกได้ เป็นสารถีคนขับรถ

๕. มีศีลเป็นเครื่องประดับรถ

๖. มีความเพ่งคือฌานเป็นเพลา

๗. มีความเพียรเป็นล้อ

๘. อุเบกขา ความวางเฉย เป็นความมั่นคงของแอกรถ

ความไม่ต้องการไม่อยากได้ เป็นเครื่องแวดล้อม เป็นเครื่องป้องกัน ถ้าเป็นศาลาเป็นบ้านเป็นเรือน ก็เรียกว่า ฝาประตูหน้าต่าง แต่รถเราไม่ได้เรียกว่า ฝารถ เรียกว่า ประตูหน้าต่างรถ เพราะฉะนั้น ท่านว่าไม่มีความต้องการปรารถนา คือ ไม่โลภเป็นเครื่องล้อม

มีความไม่พยาบาท มีความไม่เบียดเบียน และวิเวก เป็นอาวุธ

มีความอดกลั้น ทนทานต่ออารมณ์เป็นเกราะธรรม

เมื่อประกอบด้วยเครื่องประกอบดังกล่าวแล้ว ย่อมหมุนไป เป็นไปเพื่อความเกษมปลอดภัย ปราศจากโยคะ ดังนี้

ในพระพุทธภาษิตนี้ เราจะเห็นว่าพระพุทธเจ้าของเรานั้น ทรงมองโลกเป็นธรรมหมด อะไรทุกอย่าง ตรัสสอนให้นึกถึงธรรมได้หมด ไม่เฉพาะในที่นี้แห่งเดียว แม้ที่อื่นๆ ก็เหมือนกัน เพราะฉะนั้นพระองค์ จึงทรงพระนามว่า **ธรรมสามี** เป็นเจ้าแห่งธรรม เป็นเจ้าของแห่งธรรม และเราจะพึงเห็นได้ว่า เมื่อตรัสเรื่องรถ ตรัสไปถึงว่ามีเกราะ **ธรรมสันนาโห** คือ เกราะธรรม เดี๋ยวนี้เขาก็มีรถเกราะในการออกศึก ดูทีหรือว่าพระดำรัสของพระองค์ท่านสมสมัย แต่ทั้งหมดนี้น้อมเข้ามาเป็นธรรมทั้งหมด มีชื่อเป็นธรรมทั้งหมด และให้เป็นเครื่องประกอบของยานพาหนะ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการทั้งหมด แต่ทรงเทียบด้วยยานพาหนะรถรบ ของทางบ้านเมือง

ศรัทธาเป็นแอกมั่นคง รถไม่มีแอกก็ไปไม่ได้ ผู้ปฏิบัติตามคำสอน ในพระพุทธศาสนา คือ ปฏิบัติตามในอริยมรรค ไม่มีศรัทธาก็ไม่เชื่อ เมื่อไม่เชื่อก็ปฏิบัติไม่ได้ไม่มีทางที่จะปฏิบัติได้ หรือจิตใจไม่น้อมไปเพื่อจะ ปฏิบัติ เพราะไม่มีศรัทธา

หิริ คือ ความละอายแก่ใจ เป็นงอนรถ คนที่มีหิริ สง่าผ่าเผยเหมือนงอนรถ รถถ้าไม่มีงอน คือรถโบราณ ไม่ใช่รถยนต์อย่างบัดนี้ ไม่มีงอนรถก็ไม่งาม เพราะฉะนั้น ต้องมีงอนรถ นำเชิดไปข้างหน้างามสง่าเป็นเครื่องหมาย คนมีหิริโอตตัปปะ ไปไหนก็งามสง่าเป็นเครื่องหมาย ใครเห็นใครก็รัก ใครทักใครชม ไม่เป็นภัยอันตรายแก่ผู้ใดทั้งสิ้น

ใจเป็นเชือกชัก เพราะรถครั้งโบราณนั้นต้องเทียมม้า ต้องมีเชือกสำหรับดึงให้ม้าเดินซ้ายเดินขวาหรือไปตรง นี้ท่านให้เปรียบด้วยใจ ใจของเราให้ตรงให้แม่น ใครมาชักอย่างไรไม่ยอมทั้งนั้น ใครมาชักให้ผิด อย่างชนิดว่าชักใบให้เรือเสียไม่ได้ เพราะเรามีศรัทธาเป็นเครื่องประคับประคองอยู่แล้ว ชักใจเราไม่ได้ เพราะใจเรามีธรรม ใจอยู่ในกรอบอริยมรรค

สติเป็นสารถี ผู้ขับบังคับรถ รถไม่มีสารถี ไม่มีคนขับ ก็ไปไม่ได้ ไม่มีคนบังคับม้าก็อาจพารถเข้าดงเข้าพงไป ไม่ไปตรงทางหรือไม่ไปถึงที่ตามประสงค์ ผู้ปฏิบัติก็เหมือนกันถ้าขาดสติ ปฏิบัติอะไรทุกอย่างไม่สำเร็จ ท่านจึงว่า สติจำปรารถนาในที่ทั้งปวง

ศีลเป็นเครื่องประดับ ใครมีศีลแล้วงดงาม เพราะศีลเป็นเครื่องประดับกายวาจาอย่างดีเยี่ยม **ดังคำว่า ศีลเยี่ยมในโลก กลิ่นของผู้มีศีลยอดเยี่ยม ศีลเป็นเครื่องประดับอย่างประเสริฐ** ศีลเป็นเครื่องประดับยานพาหนะ คือ พรหมยานหรือธรรมยาน ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ **คนไม่มีศีล เดินเข้าทางอริยมรรคไม่ได้ ต้องเดินผิดเดินถูก**

มีฌานเป็นเพลา คือ มีความเพ่งเป็นเพลาอย่างสูง ก็คือ ได้ฌาน แต่นี้ว่าอย่างง่ายๆ ว่ามีความเพ่งเป็นเพลา เพ่งตัวเราเองไม่ใช่เพ่งคนอื่น เพ่งว่าบัดนี้เราเป็นอย่างไร บัดนี้เราปฏิบัติถูกหรือไม่ บัดนี้เราทำอย่างนี้

มันถูกหรือไม่ สมควรหรือไม่ในฐานะที่เราเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา บัดนี้เราเป็นพระเป็นเณร ทำอย่างนี้ถูกหรือไม่ ใช้ได้หรือไม่ บัดนี้เราเป็น อุบาสก อุบาสิกา พุทธศาสนิกชน ทำอย่างนี้เหมาะหรือไม่ ถูกหรือไม่ เพ่งไป เมื่อเพ่งเห็นทางผิดก็เว้นเสีย เห็นถูกก็ดำเนินตาม เหมือนรถมีเพลา แล้ววิ่งไปได้ตามปรารถนา

มีความเพียรเป็นล้อ รถไม่มีล้อก็ไปไม่ได้ มีเครื่องอย่างอื่น พร้อมหมดแล้ว ขาดล้ออย่างเดียว ก็ต้องจอดอยู่กับที่ ต้องมีล้อก่อน การปฏิบัติตามอริยมรรคก็ต้องมีวินัยเป็นล้อ จึงจะไปได้ตามปรารถนา

มีความไม่พยาบาท ไม่เบียดเบียน และวิเวกเป็นอาวุธ ติด อาวุธด้วย ซึ่งหมายความว่า ครั้งพุทธกาลการรบก็ติดอาวุธเหมือนกัน พระพุทธเจ้าจึงตรัสให้ตรง ให้เหมือน ให้คล้ายๆกัน แทนที่จะเป็นปืนสั้น ปืนยาว ลูกศรอาบยาพิษ ตรัสว่าติดอาวุธ ๕ กระบอก คือ ความไม่ พยาบาทสำหรับประหารโทสะ ความไม่เบียดเบียนสำหรับปราบวิหิงสา กายวิเวกสำหรับบรรเทาคณสังคณิกา คือการคลุกคลีด้วยหมู่ด้วยคณะ ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร จิตตวิเวกสำหรับปราบกิเลส สังคณิกา การคลุกคลีด้วยกิเลส คือ ยุ่งอยู่ด้วยกิเลส อุปธิวิเวกสำหรับปราบสังขาร สังคณิกา การคลุกคลีวุ่นวายด้วยสังขาร คือ กิเลสเครื่องหอบทุกข์ไว้เป็น อาวุธ ๕ ประการคือ อพยาบาท อวิหิงสา กายวิเวก จิตตวิเวก และ อุปธิวิเวก

มีความอดกลั้นทนทานเป็นเกราะธรรม คือ **เป็นเกราะป้องกัน อันตราย** ดังภาษิตว่า **ศีลเป็นเกราะป้องกันภัยอย่างน่าอัศจรรย์**

ท่านสาธุชนได้ทราบว่า การที่จะปฏิบัติให้ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปนั้น จักตั้งต้นแต่การฝึกตน ทำจิตใจของตนให้เข้าอยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ ซึ่งอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการนั้น ก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญานั่นเอง สองข้อข้างต้น* เป็นปัญญา สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว เป็นศีล สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นสมาธิก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญานั่นเอง

ทั้งนี้ ต้องมีเครื่องประกอบอีก คือศรัทธาเป็นแอก ความละอายแก่ใจเป็นงอน ใจเป็นเชือกชัก สติเป็นคนขับเป็นสารถี มีศีลเป็นเครื่องประดับ มีฌานเป็นเพลา มีวิริยะเป็นล้อ มีอุเบกขา ความวางเฉยเป็นความมั่นคงของแอก มีความไม่ต้องการปรารถนา คือไม่โลภเป็นเครื่องแวดล้อม มีความไม่พยาบาทไม่เบียดเบียนและวิเวกเป็นอาวุธ มีตีติกขา คือ ความอดกลั้นทนทานต่ออารมณ์ ที่ผ่านมาทั้งหมดนั้นเป็นเกราะธรรมสำหรับป้องกันภัยอันตราย

ธรรมเหล่านี้ก็ง่าย ๆ ไม่ยากนัก ประพฤติปฏิบัติได้ ที่จะลำบากก็เห็นจะอยู่ที่การเจริญฌาน ต้องได้ฌาน เช่น ฌานที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ นอกจากนั้นปฏิบัติได้ง่าย ๆ ศรัทธาก็เชื่อกรรม เชื่อผลของกรรม เชื่อคำสอนในพระพุทธศาสนา หิริ ก็ละอายใจ ไม่ทำความชั่ว เชือกชัก ก็คือใจของเรา สติ ก็คือ ความระลึกได้ที่มีที่ใจนั่นเอง ศีลก็คือ รักษากายวาจาใจให้เรียบร้อย ฌาน ก็คือ ความเพ่ง ล้อ ก็คือ ความเพียร ความมั่นคงของแอก ก็คือ ความวางเฉย เครื่องป้องกันเครื่องประกอบไม่ให้ประสบอันตราย ก็คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความไม่เบียดเบียน

---

* หมายถึง สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป

กายวิเวก จิตตวิเวก อุปธิวิเวก เป็นอาวุธ และมีความอดกลั้นทนทาน เป็นเกราะป้องกันภัย คือ กิเลสทั้งหลายเมื่อทำได้อย่างนี้ ก็จะได้ผลตามพระพุทธนิพนธ์ที่ว่า

บุคคลจะไปสู่ทิศที่ไม่เคยไปคือพระนิพพาน ด้วยยานพาหนะทั้งหลาย เหมือนคนฝึกตน มีตนฝึกแล้ว ไปด้วยตนที่ฝึกแล้วหาได้ไม่ ดังนี้.

*

เบญจเคารพ (ไหว้ ๕ ครั้ง)
ของ
*พระธรรมวโรดม (อุตฺตมเถร)
วัดราชาธิวาสวิหาร กรุงเทพมหานคร
อดีตเจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราช-ภูเก็ต

- ไหว้กราบบูชา วันสองเวลา อย่างน้อยควรทำ
  กราบครั้งห้าหน เป็นกิจประจำ ทำจนแม่นยำ
  นำให้สุขศรี
- หนึ่งกราบพระพุทธ ด้วยจิตบริสุทธิ์ ระลึกเห็นความดี
  แล้วกราบพระธรรม ระลึกคุณที่มี ให้จิตเปรมปรีดิ์
  นับถือจริงใจ
- แล้วกราบพระสงฆ์ สาวกพุทธองค์ ด้วยจิตเลื่อมใส
  เห็นคุณของท่าน ดีชอบเพียงไร น้อมมาภายใน
  เตือนใจของตน
- ชนกชนนี ผู้บุพพการี รวมทั้งสองคน
  กราบหนที่สี่ ด้วยจิตนฤมล ตริตรองเห็นผล
  ที่ท่านอุปการ
- แล้วประมวลความดี ที่บรรดามี ในครูอาจารย์
  ผู้ใหญ่และกษัตริย์ ทรงคุณมโหฬาร น้อมจิตกราบกราน
  เป็นที่ครบห้า

---

* เป็นอาจารย์ของ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (วิน ธมฺมสาโร ป.ธ.๙)
วัดราชผาติการาม กรุงเทพมหานคร

- ลำดับแต่นั้น อธิษฐานบากบั่น ด้วยใจแกล้วกล้า
คิดคนึงกิจการ ตามวันเวลา หาช่องแสวงหา
ผลประโยชน์ประจำวัน
- กับคิดรักษา ทรัพย์สินนานา ด้วยวิธีป้องกัน
อย่าให้จ่ายมาก แต่รู้แบ่งปัน เลิกการพนัน
คบหาคนดี
- รักษาความสัตย์ ด้วยจิตวิรัติ บำเพ็ญขันตี
เว้นบาปอกุศล เป็นคนอารี รู้สมานไมตรี
กับคนใกล้ไกล
- คิดเชื่อเรื่องกรรม คือการที่ทำ ด้วยกายปากใจ
ทำดีได้ดี ไม่เลือกใครใคร ทำชั่วครั้งไหน
ผลชั่วตามสนอง
- คิดได้ทำได้ ตามข้อกล่าวไว้ พร้อมด้วยตริตรอง
จักมีเกษมสุข ไกลทุกข์หม่นหมอง เป็นคนควรลอง
ทำตลอดตัวตาย ฯ

*** ขอให้บุตรหลานทุกครอบครัว ได้กำหนดจดจำปฏิบัติตาม เพื่อสร้างสวัสดิมงคลแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม ฯ**

* กล้าตายอย่างออกสู้ สงคราม
เห็นทุกข์ที่คุกคาม บีบคั้น
ทุกข์จริงแต่รูปนาม หรอกทุกข์
จงอย่ายึดถือรั้น เร่งรู้ธรรมดา ฯ (พระธรรมวโรดม (อุตฺตมเถร))

อุทานธรรม
ของ
พระศาสนโศภน (แจ่ม จตฺตสลฺโล)
วัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร

๑. อุทานธรรมของ ศ.จ. ประดิษฐ์
เป็นภาษิตคำกลอน อักษรสาร
เทศนาไทยไทย ไว้เป็นทาน
แก้รำคาญฟังเล่น เย็นเย็นใจ ฯ

๒. ใครดีเราก็ดี อารีต่อ
ให้สมข้อคำบุราณ ที่ขานไข
มิตตะจิตต์ต่อติด กับมิตตะใจ
ใครไม่ใยแล้วอย่าอยาก ให้ยากเย็นฯ

๓. คำบุราณพาที ไว้ดีมาก
โคไม่อยากกินหญ้า อย่าเคี่ยวเข็ญ
ฝืนน้ำใจของเขา เราลำเค็ญ
ถึงคราวเป็นแล้วต้องปล่อย ไปตามกาลฯ

๔. ใครมีปากอยากปูด ก็พูดไป
เรื่องอะไรก็ชั่ง อย่าฟังขาน
เราอย่าต่อก่อก้าว ให้ร้าวราน
ความรำคาญก็จะหาย สบายใจฯ

๕. ปิ้งปลาหมองอแล้วกลับ นี่คำขำ
เจ็บแล้วจำใส่กระบาน นี่ขานไข
ผิดแล้วแก้กลับตัว เปลี่ยนหัวใจ
จะหาใครมาวอน ไม่สอนตนฯ

๖. โทษผู้อื่นแลเห็น เป็นภูเขา
โทษของเราแลไม่เห็น เท่าเส้นขน
ตดคนอื่นเหม็นเบื่อ เราเหลือทน
ตดของตนถึงเหม็น ไม่เป็นไร ฯ

๗. อันบ้านเรือนใหญ่โต รโหฐาน
มีเสาธารหลายต้น จึงทนไหว
เกิดเป็นคนอยู่เดียว ก็เปลี่ยวใจ
ต้องอาศัยพวกพ้อง พี่น้องนา ฯ

๘. จะหาใครเหมาะใจ ที่ไหนเล่า
ตัวของเรายังไม่ เหมาะใจหนา
อนิจจังทุกขัง อนัตตา
รู้ล่วงหน้าเสียก่อน ไม่ร้อนใจ ฯ

๙. ทุกข์สุขอยู่ที่ใจ มิใช่หรือ
ถ้าใจถือก็เป็นทุกข์ ไม่สุกใส
ถ้าไม่ถือก็เป็นสุข ไม่ทุกข์ใจ
เราอยากได้ความทุกข์ หรือสุขนา ฯ

๑๐. ยามมีมันก็มี มีเหลือล้น
แล้วกลับจนมันก็จน จนจริงหนา
อนิจจังดั่งนี้ ไม่ดีนา
ต้องขอลาอนิจจัง ดั่งนี้แล ฯ

๑๑. ยามจนมันก็จน จนเต็มที่
แล้วกลับมีมันก็มี มีนักหนา
อนิจจังดังนี้ ดีนักนา
ไม่ขอลาอนิจจัง ดังนี้เลย ฯ

๑๒. ไม่รู้ไม่ชี้ดีนัก รู้จักใช้
นึกอะไรแล้วทิ้ง นิ่งนั่งเฉย
ไม่ต่อเรื่องเครื่องทุกข์ สุขเสบย
ใครไม่เคยลองดู จะรู้ดี ฯ

๑๓. รักษาตัวกลัวกรรม อย่าทำชั่ว
จะหมองมัวหม่นไหม้ ไปเมืองผี
จงเลือกทำแต่กรรม ที่ดีดี
จะได้มีความสุข พ้นทุกข์ภัย ฯ

๑๔. เราจะต้องพลัดพราก จากของรัก
ไม่ย้ายยักมั่นคง อย่าสงสัย
รีบรู้ตัวเสียก่อน ไม่ร้อนใจ
ถึงคราวไปแล้วก็ไป ไปตามกาล ฯ

๑๕. ความไม่พอใจจน เป็นคนเข็ญ
พอแล้วเป็นเศรษฐี มหาศาล
จนทั้งนอกทั้งใน ไม่ได้การ
จงคิดอ่านแก้จน เป็นคนมี ฯ

๑๖. รู้ว่าไฟแล้วทำไม ไปจับเล่น
มันไม่เย็นเลยหนา น่าบัดสี
ครั้นถูกไฟไหม้เผา เศร้าโสกี
น่าจะตีเสียให้ช้ำ ระกำทรวง ฯ

๑๗. อัปปมาทปราชญ์ชม นิยมรัก
ว่าเป็นมรรคครรไล อันใหญ่หลวง
ให้ประชาสาธุชน คนทั้งปวง
พ้นจากบ่วงตัณหา สิ้นราคี ฯ

๑๘. อโหโอโอ้น่า อนาถหนอ
ความไม่พอพายุ่ง ทุกกรุงศรี
ต้องรบราฆ่ากัน ลั่นโลกี
ใครเสียทีแล้วก็ตาย วายชีวัน ฯ

๑๙. ผู้ใดชั่วรู้ตัว แล้วกลับจิตต์
ไม่ถือผิดงมโง่ โดยโมหันต์
ควรจะชมว่าสม เป็นคนธรรม์
รู้ผ่อนผันกลับตน เป็นคนตรง ฯ

๒๐. สังขารา สัสตา นัตถิ
เป็นสติสำคัญ ป้องกันหลง
ตัดยินดียินร้าย ให้คลายลง
ไม่งมงงลืมตัว เพราะชั่วดี ฯ

๒๑. เวลาใดทำใจ ให้ผ่องแผ้ว
เหมือนได้แก้วมีค่า เป็นราศี
เวลาใดทำใจ ให้ราคี
เหมือนมณีแตกหมด ลดราคา ฯ

๒๒. เขาทำดีทำชั่ว ตัวของเขา
อย่าหาเหาใส่หัว ของตัวหนา
มันจะยุ่งนุงนัก หนักอุรา
ตามยะถากรรมเขา เราสบาย ฯ

๒๓. สมัยใดทำใจ ให้ผุดผ่อง
จากหม่นหมองราคิน สิ้นทั้งหลาย
จะพบสุขสดใส ใจสบาย
อภิปรายคงไม่ชัด ปัจจัตตังฯ

๒๔. นึกนึกแล้วก็น่า อนาถหนา
เพราะตัณหาพายุ่ง ออกนุงถัง
ต้องรบราฆ่ากัน ลั่นลือดัง
ใครพลาดพลั้งแล้วก็ตาย วายชีวาฯ

๒๕. กายกับใจอาศัย ซึ่งกันอยู่
เราต้องรู้ว่ามัน ต่างกันหนา
สุขทุกข์แต่ละอย่าง ก็ต่างนา
ถ้าเอามาคลุกกัน มันยุ่งใจ ฯ

๒๖. ปล่อยให้ยุ่งแล้วมันแย่ แก้มันยาก
ยิ่งยุ่งมากมันยิ่งแย่ แก้ไม่ไหว
อย่าปล่อยให้ยุ่งนุงนัก จะหนักใจ
จงแก้ไขอย่าให้ยุ่ง นุงนักนาฯ

๒๗. พูดไปเขาไม่รู้ กลับขู่เขา
ว่าโง่เง่างมเงอะ เซอะนักหนา
ตัวของตัวทำไม ไม่โกรธา
ว่าพูดจาให้เขา ไม่เข้าใจ ฯ

๒๘. โกรธเขาเราก็รู้ อยู่ว่าร้อน
จะนั่งนอนก็เป็นทุกข์ ไม่สุกใส
แล้วยังดื้อด้านโกรธ จะโทษใคร
น่าแค้นใจจริงหนา ไม่น่าชม ฯ

๒๙. จะเป็นสุขก็ต้องทุกข์ ลงทุนก่อน
จะเป็นก้อนทีละน้อย คอยประสม
จะเป็นพระก็ต้องละ กามารมณ์
จะเป็นพรหมก็ต้องเพียร เรียนทำฌาน ฯ

๓๐. มีกายอย่าได้หมาย ว่าเป็นสุข
กลับมีทุกข์มากมาย หลายสถาน
จะหาสุขที่กาย จนวายปราณ
คงไม่พานพบแท้ เป็นแน่นอน ฯ

๓๑. สารพัดที่จะรู้ เป็นครูเขา
ตัวของเราแล้วทำไม ไม่สั่งสอน
ปล่อยให้ยุ่งนุงนัง ไม่สังวร
ควรผ่อนผันแก้ยุ่ง นุงทั้งปวงฯ

๓๒. โอโลโภโทโส โมโหนี้
เป็นราคีของใจ อันใหญ่หลวง
เป็นมูลรากราคิน สิ้นทั้งปวง
คอยเหนี่ยวหน่วงให้นุง ยุ่งหัวใจ ฯ

๓๓. โอ้ร่างกายของเรา มันเน่าแน่
ไม่มีแปรเปลี่ยนผัน หันไฉน
ต้องรู้ตัวอยู่เสมอ อย่าเผลอใจ
สิ่งใดใดควรทำ รีบจ้ำเอย ฯ

๓๔. กาลนี้มิได้รอ เราหนอหนา
อย่ามัวมามึนเมา เลยเราเอ๋ย
หลงนิยมชมทุกข์ ว่าสุขเสบย
ไม่ช้าเลยจะต้องลา โลกคลาไคล ฯ

๓๕. ชั่วหรือดีที่ทำ กรรมทั้งหลาย
ไม่หนีหายสูญสิ้น ไปถิ่นไหน
ย่อมอยู่ดีกินดี ไม่มีภัย
รวมเก็บไว้ที่จิตต์ ติดตัวเรา ฯ

๓๖. อนิจจังทั้งนั้น ไม่ทันคิด
พอเห็นฤทธิ์อนิจจัง ลงนั่งเหงา
ว่าโอ้โอ๋อกเอย เอ๋ยอกเรา
มามัวเมานิจจัง จีรังกาล ฯ

๓๗. ยังไม่เคยฟังใคร ที่ไหนหนา
ว่าเกิดมาเป็นสุข สนุกสนาน
มีแต่บ่นเรื่องทุกข์ ไม่สุขสราญ
ทั้งชาวบ้านชาววัด ซัดกันไป ฯ

๓๘. อนัตตาสังขาร นี้ด้านดื้อ
ไม่เชื่อถือถ้อยคำ ที่ร่ำไข
จะพูดจาว่าขาน ประการใด
ไม่ตามใจข้องขัด อนัตตา ฯ

๓๙. ไตรลักษณ์ต้องเป็นหลัก สำหรับจิตต์
จงหมั่นคิดหมั่นนึก หมั่นศึกษา
เราต้องตายเป็นแท้ แน่ละวา
จะมัวมานอกครู อยู่ทำไม ฯ

๔๐. ประพฤติธรรมสำคัญ อยู่ที่จิตต์
ถ้าตั้งผิดมัวหมอง ไม่ผ่องใส
ถ้าตั้งถูกผุดผ่อง ไม่หมองใจ
สติใช้คุมจิตต์ ไม่ผิดนา ฯ

๔๑. อิฏฐารมณ์นิยม ว่าเป็นสุข
ที่แท้ทุกข์จริงเจียว ทีเดียวหนา
สำคัญผิดติดทุกข์ ว่าสุขนา
เป็นสัญญาวิปลาส พลาดผิดธรรม์

๔๒. อย่าทนงองอาจ ประมาทรัก
มาชวนชักรวนเร ให้เหหัน
ไม่กลัวเป็นกลัวตาย วายชีวัน
ถ้าแพ้มันแล้วต้องตาย วายชีวี ฯ

๔๓. รามเกียรติ์มันยุ่ง ออกนุงขิง
เพราะแย่งหญิงสีดา มารศรี
ต้องรบราฆ่ากัน ลั่นโลกี
ใครเสียทีแล้วต้องตาย วอดวายปราณ ฯ

๔๔. นิสสัยควายแล้วไม่วาย จะบดเอื้อง
คนรื้อเรื่องอดีตดัง มาตั้งขาน
พิรี้พิไรไม่รู้จบ งบประมาณ
ก็เปรียบปานดังควาย น่าอายนาฯ

๔๕. เออไฉนใจเรา ฉะนี้นี่
ไม่กลัวผีมันเย้ย บ้างเลยหนา
ใจฉะนี้หน้าไฉน อย่างไรนา
ดูเงาหน้าแล้วคงเห็น ไม่เป็นเรา ฯ

๔๖. อวดฉลาดพูดออก บอกว่าโง่
ฟังเขาโอ้อวดอ้าง อย่าขวางเขา
ขัดคอเขาก็โกรธ พิโรธเรา
เป็นเรื่องเร่าร้อนใจ ไม่เป็นการ ฯ

๔๗. ระลึกถึงความตาย สบายนัก
มันหักรักหักหลง ในสงสาร
บันเทามืดโมหันต์ อันธการ
ทำให้หาญหายสะดุ้ง ไม่ยุ่งใจ ฯ

๔๘. เราจะต้องรบรับ กับมัจจุราช
ไม่แคล้วคลาดมั่นคง อย่าสงสัย
รีบเตรียมตัวไว้ก่อน ไม่ร้อนใจ
มาเมื่อไรเราก็รบ ไม่หลบนา ฯ

๔๙. ถึงกายแพ้แต่ใจ เราไม่แพ้
ใจไม่แก่เจ็บตาย ตามกายหนา
กายนี้มันจะเน่า เราก็ลา
ไปสวรรค์ชั้นฟ้า นิพพานเอย ฯ

เอวังดังที่ได้ แสดงมา
สิ้นสุดเทศนา เท่านี้
ควรแล้วแก่เวลา หยุดยุต–ติเอย
ใดพลาดปราชญ์ช่วยชี้ ช่องให้ชนเห็น ฯ

ประสิทธิ์พร สวัสดี เจริญศรี เจริญชนม์
เจริญสุข เจริญผล เจริญพรรณ เสมอสมัย
นิราศทุกข์ นิราศโศก นิราศโรค นิราศภัย
ประสงค์สรรพ์กุศลใด ก็จงสมประสงค์ เทอญ ฯ.

รวมคำคมควรคิด-ภาษิตเตือนใจ
(บางส่วน)
ของ
พระรัตนธัชมุนีศรีธรรมราช
(แบน คณฺฐาภรโณ เปรียญ)
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช

๑. อะไร ๆ มีอยู่ในคน ให้เรียนรู้เรื่องคน ให้สนใจเรื่องธรรม จะนำไปสู่ทางสว่าง และพบความสุขฯ

๒. ให้นำปัญญามาบวกกับความเพียร จะมั่งคั่งยังทรัพย์ไม่ขาดมือ อย่านำความโง่เขลามาบวกกับความเกียจคร้าน จะยากจนลำบากไปถึงลูก หลาน เหลน ฯ

๓. คน, งาน, เงิน, ความสุข, มีสัมพันธ์กันตามลำดับ แยกกันไม่ออก ผู้ฉลาดพิจารณาแล้วขวนขวายแสวงหา ฯ

๔. งานกับเล่น, งานเป็นงาน, เล่นเป็นเล่น ทำงานอย่าทำเล่น จงเล่นให้เป็นงาน, อย่าเล่นในงาน, จะทำให้งานเสีย ฯ

๕. การงาน เป็นอาหารใจ, ถ้าไม่มีงานทำ ใจก็เหี่ยวแห้ง, ร่างกายก็จะพลอยร่วงโรยไปด้วย, จงคิดหางานทำเป็นยาบำรุงใจ ฯ

๖. จะเสียอะไร ๆ ก็ให้เสียไปเถิด, แต่อย่าให้ใจเสีย, ถ้าใจเสีย ๆ แล้วก็จะเสียไปหมดทั้งตัว ฯ

๗. เรื่องภายในใจของกันและกัน ถึงอยู่ใกล้ชิดก็รู้กันไม่ได้ในเวลาเล็กน้อย, แต่ถ้าอยู่ร่วมกันนาน ๆ คอยสังเกตกิริยาอาการ และเมื่อไว้วางใจกันได้แล้ว ก็จะหยั่งรู้เปิดเผยออกมาเอง ฯ

๘. ความรู้, ความสามารถ, เป็นของคู่กัน ใครเรียนก็รู้ ใครฝึกฝนอบรม ก็มีความสามารถตามสติปัญญา ค่อยเรียน ค่อยรู้ ค่อยฝึกฝนอบรมไป ไม่หยุดเสีย ก็จะเอาตัวรอดปลอดภัยได้ ฯ

๙. รักษาบ้านเมืองให้สะอาด นักปราชญ์จะมาเกิด, ปล่อยบ้านเมือง สกปรก สัตว์นรกจะมาเกิด ฯ

๑๐. เป็นผู้ใหญ่มีจิตใจอคติ, เป็นผู้น้อยมีใจอกตัญญู "อะ" ทั้งสองนี้ อยู่ด้วยกันไม่ได้ เป็นมหาภัยล้างผลาญ เหมือนหอกโมกขศักดิ์ปักอก ไม่มีทางเจริญรุ่งเรืองทั้งสองฝ่าย ฯ

๑๑. เด็กไม่มีแม่, มีแก่ (คนแก่) ไม่มีเมีย, พระสงฆ์ไม่มีศิษย์, กริชไม่มีหัว บ้านไม่มีรั้ว, หัวไม่มีผม, ห่ญิงไม่มีนม, ขนมไม่มีไส้, ไม่สมบูรณ์ครบครัน พลันลำบากนักหนาแล ฯ

๑๒. คนที่ตบกระเป๋ากราว ๆ (มีเงิน) พวกสาว ๆ ชอบใจ, ไม่มีเงินสักบาท แม้ลูกทาสก็ไม่ใฝ่ (ไม่สนใจ,) มีอัฐมีพส (อัฐ–โสพสเงินโบราณ) จะมัวนั่งอดอยู่ทำไม ฯ

๑๓. ยนเขี่ย (ตะบันหมากต้องเขี่ย), เมียไม่ขอ (มีเมียไม่สู่ขอตามประเพณี), ไม้ถ่อลอยน้ำ (ไม้ถ่อเรือ), ตำราห้าม ฯ

๑๔. หนามแทงเล็บ, เห็บเข้าหู, เมียมีชู้, เป็นฝีหัวเข่า, เมาตลอดวัน, เจ็บอายนักหนาแหละ ฯ

๑๕. นักเรียนบาลี (ภาษามคธ) ต้องรู้จักดัดแปลง รู้จักแผลงแก้ไข เหตุการณ์เฉพาะหน้า อย่าให้จนใจ เช่น บาลีท่านให้ เอา อะ กับ สิ เป็น โอ เวลาจะนั่งในที่บางแห่ง ไม่มีที่รองนั่ง ให้เอา จาก เป็น ฟาก (รองนั่ง), เวลาขัดสน ให้เอาจาน เป็น พาน (ใส่ของ), เป็นต้น ฯ

๑๖. สมัยนี้ (สงครามมหาเอเซีย พ.ศ. ๒๔๘๖) ข้าวยาก หมากแพง ให้ดัดแปลงวัตถุสิ่งของที่มีอยู่ใช้ให้เป็นประโยชน์ให้ตัดต้นไม้ที่

หักโคนลงเลื่อย จัดเป็นโต๊ะ เก้าอี้ ชุดรับแขก แบบเศรษฐกิจ วางไว้ใต้ต้นไม้ เรียกว่า โต๊ะเก้าอี้อเมริกัน คือกันสตางค์ ไม่ต้องซื้อหา ใช้ได้สำเร็จประโยชน์เหมือนกันฯ

๑๗. ร้อยปากว่าดีล้ำ จะเหมือนคำเจ้านายหรือ ท่านยอคำเดียวลือ คนนับถือไปทั้งเมือง, ร้อยปากว่าระยำ จะเหมือนคำเจ้านายหรือ ท่านติ (ตำหนิ) คำเดียวลือ ต้องเสียชื่อไปทั้งเมืองฯ

๑๘. ภูเขาใหญ่สูงไม่น้อยได้ร้อยโยชน์ พระยายกโยธามาไกฎิแสน ให้ปราบเขาใหญ่ในดินแดน คงเสมอราบดีที่แผ่นดิน ปราบพยศมนุสสากิริยาสัตว์ ถ้าชีวิตยังเป็นเห็นขัดขืน แม้จะปราบได้ดีไปที่ลับใจจะกลับคืนคงลงรอยเก่า ฯ

๑๙. สถานที่ดีเพราะคน, ไก่งามเพราะขน, คนงามเพราะแต่ง ฯ

๒๐. ทรัพย์นี้มิไกล, ใครปัญญาไว, หาได้บ่นาน, มีทั่วแคว้นแดนดิน, ที่สิ้นทุกสถาน, คนใดเกียจคร้าน บ่พานพบนา ฯ

๒๑. คนเราต้องฝึกฝนตน ให้อยู่ง่าย, กินง่าย, ตายยาก, รูปงามเหมือนเทวดา, ทำงานเหมือนพระนารายณ์ไม่รู้จักเหนื่อย ฯ

สอนศิษย์ให้เป็นนักเทศน์

๒๒. นักเทศน์ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ (๑) ปากไว (๒) ใจกล้า (๓) หน้าด้าน (๔) อ่านหนังสือออก (๕) บอกศักราชได้ (๖) ใช้ปฏิภาณไหวพริบ (๗) ขยันหยิบอ่าน ท่องบ่นตำรา มีความรู้รอบด้าน ยึดมั่นในหลักธรรม ฯ

๒๓. คู่เทศน์ถามท่านว่า คำว่า *"มหา"* แปลว่าอย่างไร ท่านแปลว่า "มหา" แปลว่า ใหญ่ ฯลฯ แปลว่า ใหญ่, ยาว, คับ, ถอดไม่ออก, ที่ว่าใหญ่

หมายถึงยิ่งใหญ่ด้วยวิชาความรู้ มีความสามารถทำประโยชน์ใหญ่ ฯ ที่ว่า *ยาว* หมายถึงมีความรู้ยาว กว้างขวาง สร้างประโยชน์ได้ยืดยาวฯ ที่ว่า *คับ* จะอยู่หรือไปในชุมนุมไหน เป็นที่คับอกคับใจของคนพาล คือคนโง่เขลา ฯ ที่ว่า *ถอดไม่ออก* นั้น หมายถึงผู้ที่สอบได้เป็นเปรียญมีคำนำหน้าชื่อว่า "มหา" จะอยู่ในสมณเพศหรือแม้ลาสิกขาออกไปแล้ว ก็ยังคงเรียกขานกันว่า"*มหา*"ไปจนวันตาย คือ ถอดไม่ออกนั่นเอง ฯ

๒๔. ครั้งหนึ่ง คู่เทศน์ถามว่า "ต้นหว้าใหญ่ในชมพูทวีปมีความสูงและความใหญ่เท่าไร" ท่านเห็นว่าถามเรื่องไม่เป็นสาระ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้เกิดสติปัญญานำไปศึกษาปฏิบัติ ท่านก็ตอบไปอย่างมีปฏิภาณโวหารของนักเทศน์ว่า "มีความสูงวัดจากโคนต้นไปถึงยอด และความใหญ่ขนาดพอเปลือกหุ้มมิดลำต้นพอดีของต้นหว้านั้นแหละ"ฯ

๒๕. พระสงฆ์ไม่มีศิษย์ เหมือนกริชไม่มีหัว (อาวุธชนิดหนึ่งทางภาคใต้ถ้าไม่มีด้ามก็ไม่สมบูรณ์), บ้านไม่มีรั้ว เหมือนหัวไม่มีผม, หญิงไม่มีนมเหมือนขนมไม่มีไส้, ฯ

๒๖. ตนเป็นที่พึ่งของตนทุกคนสิ้น
ตามระบิลพุทธพจน์เป็นบทหมาย
ประพฤติตนให้ชอบรอบทุกราย
พร้อมทั้งกายวาจาจิตอารมณ์
ทั้งเมตตาปราณีอารีรอบ
มั่นทำชอบหลีกพาลการไม่สม
สร้างความดีมีผลคนนิยม
ส่วนวิชาอาคมคุณต่างกัน

ถึงแม้วิชาดีมีทรัพย์มาก
เป็นพาลยากที่จะพ้นโทษมหันต์
ตนพึ่งตนไม่ได้เสียดายครัน
มีแต่วันจะลำบากยากใจเอยฯ

๒๗. อันโทสะ โมหะ ขณะเกิด
แม้ปล่อยเชิดเป็นภัยใหญ่นักหนา
จะโต้ตอบติดพันในปัญญา
ความปรีชาขัดข้องหมองฤดี
พักตร์จะเผือดผิดงามทรามสง่า
ความประหม่าเศร้าหมองไม่ผ่องศรี
ถ้าเงือดงดอดไว้อย่าให้มี
ในฤดีดุจแก้วผ่องแผ้วเอย ฯ

๒๘. แขกเต้าจับโพรงแฝง คนไม่แจ้งบ่วิการ
นักปราชญ์เข้า-หมู่พาล คนบ่ยอบ่ยินดี
แก้วได้ไว้แก่กา ไม่ชอบตาก็บินหนี
แก้วควรค่าเมืองธานี ทองบ่รับบ่รุ่งเรือง ฯ

๒๙. จระเข้ใหญ่กว่าหนอง จะเที่ยวท่องยากโดยถวิล
เรือใหญ่กว่าชลสินธุ์ จะเที่ยวยากการซื้อขาย
สินค้ามากกว่าเรือ เป็นที่เบื่อคนทั้งหลาย
บ่าวรู้มากกว่านาย ขายตนเลี้ยงลูกเมียตัว ฯ

๓๐. ไม้ ใดสถิตเบื้อง บรรพต
สูง แต่พอสมยศ เยี่ยงไม้
กว่า นักมักพลันหด เหี้ยนแหลก สลายแฮ
เขา บ่อาจบังได้ เพราะไม้สูงเกิน ฯ

๓๑. โทษท่านมีนิดหน่อย เป็นเดิม
แกล้งกล่าวเล่าต่อเติม ติช้ำ
โทษตนยิ่งพูนเพิ่ม พูดกลบ เกลื่อนแล
โทษแต่คนอื่นย้ำ ยุเย้าคำหยาม ฯ

๓๒. นอกกิจผิดธรรมดา หงส์ปนกาน่าบัดสี
แมวลายจามจุรี พอคลิ้งคล้ายปลายแววขน
ค่างเห็นนางชะนี ใคร่ยินดีไม่เจียมตน
ค่างไพรไม่อายคน เอานางชะนีเป็นวนิดา ฯ

๓๓. ดอกปดว่ารสมี ดอกสารภีเขาดีกว่า
มะลิเถื่อนเผยอหน้า จะขึ้นค้างแข่งดอกขจร
ถือธนูเที่ยวโป่งปาก ว่าลูกมากชวนแลกศร
เขโผอีโต้มร จะขึ้นแท่นเทียมพระขรรค์ ฯ

๓๔. ชาติเชื้อพาชีใช้ขี่ขับ โคกลับไถนาอาภัพจริง
ชาติแมวร่วมเหย้าอยู่เคล้าคลึง ข้างที่นอนหมอนหม้อคลอหญิงชาย
ชาติสุนัขขี้ร้ายไม่วายวุ่น หากินอยู่ใต้ถุนแสนสบาย
ชาติเชื้อเสือสีห์สัตว์มีตระกูล ถึงจะตกนทีมิสูญลาย ฯ

๓๕. ดัดไม้ดัดไหล้ดัดได้หมด คดแล้วดัดให้หายคดได้
ดัดผู้ดัดคนดัดจนตาย ดัดสักร้อยปีไม่หายคด
คดในคดนอกคดปลอกปลิ้น คดถมตระกูลสูญสิ้นหมด
คดลบไม่หายลวดลายเสือ คดในคดนอกคดเหลือคด ฯ

๓๖. อย่าให้เงินติดคุก คือมีเงินมีทองไว้สำหรับจับจ่าย เพื่อประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น อย่าเก็บเงินไว้เฉย ๆ เหมือนขังเงินไว้ในคุก ไม่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ฯ

๓๗. สมภาร คือ เจ้าอาวาส ผู้ปกครองวัด จะต้องระมัดระวัง "อย่าให้สมบัติไล่สมภาร" ยิ่งมีอายุพรรษามากขึ้น สมบัติก็ยิ่งทวีมากขึ้นตามอายุพรรษา ได้อะไรๆมาก็สะสมกองไว้ในห้องนอนและที่นั่ง นานๆเข้าไม่มีที่นอนที่นั่ง สมบัติไล่สมภารออกจากห้องต้องมานอนเฝ้าอยู่หน้าห้อง จึงจำจะต้องหัดเป็นนักเสียสละแจกจ่าย ให้ช่วยกันใช้ ช่วยกันฉัน จึงจัดว่าเป็น สมภาร หรือเจ้าอาวาสที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมของนักปกครอง ฯ

๓๘. คู่เทศน์ ถามท่านว่า "อะไร เป็นยอดศีล" ท่านเห็นว่าถามแบบพาลๆ จึงตอบด้วยสำนวนโวหารนักเทศน์ที่มีปฏิภาณแต่ไม่เสียหลักว่า "ยอดศีล คือ เย" เพราะตอนท้ายศีล พระผู้ให้ศีลลงท้ายว่า "ตสฺมา สีลํ วิโสธเย"

๓๙. คนที่มีอายุน้อย ตั้งอยู่ในปฐมวัย คือ เยาวชน ร่างกาย สมอง และจิตใจ ยังอ่อนเกินไป ยังไม่มีประสบการณ์ในชีวิต มักจะตกอยู่ในลักษณะคะนอง ประมาท ขาดความรอบคอบ เพราะเห็นว่าชีวิตยังอยู่ไปอีกนาน คนในวัยนี้ยังไม่สามารถจะพัฒนาสร้างสรรค์บ้านเมืองหรือยังโลกให้เจริญรุ่งเรืองได้เต็มที่ทางศาสนาสอนว่า "จะต้องสร้างบารมีต่อไปอีก" ฯ

๔๐. คนที่มีอายุมาก ตั้งอยู่ในปัจฉิมวัย คือแก่เกินกาล ร่างกายสมอง และจิตใจ ก็พลอยร่วงโรยแก่เฒ่าชรา มีความเฉื่อยชา ไม่ทันโลก เพราะเห็นว่า ได้ผ่านชีวิต รู้เห็น มีประสบการณ์ มักจะพอใจในชีวิตที่ผ่านมา เกิดความเบื่อ ท้อถอย และเห็นว่าพอเสียแล้ว คนในวัยนี้ก็ไม่สามารถจะพัฒนาบ้านเมือง หรือยังโลกให้เจริญรุ่งเรืองได้เหมือนกัน เพราะร่างกาย ความคิดอ่านเข้าใจในลักษณะว่า "อนัสสวา ว่าไม่ได้ ใช้ก็ไม่ยอมทำตาม" ฯ

๔๑. คนที่มีอายุอยู่ในวัยกลางคน เรียกว่า มัชฌิมวัย เหมาะแก่กิจการงานทุกอย่าง ภาษาหมอว่า "อยู่ในวัยเข้ายา" ร่างกาย สมองและจิตใจ กำลังเจริญเบิกบาน มักจะใฝ่ฝันสร้างสรรค์คุณประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เหมือนคนยืนอยู่บนสะพานโค้ง มองเห็นตลอดทั่วถึงทั้งชีวิตข้างหลังที่ผ่านมา และข้างหน้าที่กำลังจะก้าวไป คนในวัยนี้แหละที่สามารถจะพัฒนาสร้างสรรค์บ้านเมือง หรือยังโลกให้เจริญรุ่งเรืองได้อย่างเต็มที่ เพราะมีความพร้อมอยู่ทุกด้าน ครั้นจะปล่อยว่าเมินเฉยเสีย ก็ยังไม่จุใจในความดีประกอบกับมีความคิดอ่านริเริ่ม อยู่ในระดับพอดี ไม่ผลุนผลันและอืดอาดเกินไป ภาษาศาสนาสอนว่า "เกิดเป็นคน ควรพากเพียรพยายามเรื่อยไปจนกว่าจะสำเร็จประโยชน์ที่ตั้งจุดหมายไว้" ฯ

มรณัสสติ-ระลึกถึงความตาย

๔๒. คนเราจะต้องไปกลัวเกรงอะไรกับความตาย เพราะชีวิตนี้เกิดมาในเมืองตาย จะต้องจบชีวิตลงด้วยกันทั้งสิ้น ถ้าเด็ก ๆ หรือหนุ่ม ๆ สาว ๆ ตายไปก่อนวัยตาย ก็น่าเสียดาย เพราะยังไม่ได้สร้างคุณงามความดีให้ปรากฏ ส่วนคนแก่ ๆ เฒ่า ๆ อยู่มานาน ทรมานสังขารมามากแล้ว ตายไปน่าจะดีใจ ที่ไม่ต้องมานั่ง ๆ นอน ๆ ให้ลำบากกายใจทั้งตนเองและผู้อื่น ยิ่งถ้ามีความมั่นใจว่าได้สร้างความดีไว้เป็นทุนแล้วเท่ากับได้ลอกคราบทิ้งร่างกายอันคร่ำคร่าไม่น่าดูนี้ไปถือกำเนิดในร่างใหม่ เป็นมนุษย์ เป็นเทวดาเป็นพระพรหมที่น่าชื่นชมยินดีในสุคติ จึงไม่ควรกลัวตาย ที่น่าชื่นชมยินดีในสุคติจึงไม่ควรกลัวตาย หัดภาวนามรณัสสติไว้ ฯ

ตักเตือนพระภิกษุสามเณรในปกครอง

๔๓. สมภารเจ้าวัดตลอดถึงพระเณร ควรอนุเคราะห์ เอื้อเฟื้อ เกื้อหนุนต่อลูกหลานชาวบ้านบ้าง ให้เขาได้อาศัยพึ่งพิงตามสมควร ยังความอบอุ่นใจแก่คนใกล้ไกล ถ้าเรามีเมตตาสงสารลูกหลานของเขา ๆ จะเมตตาสงสารเราตอบ หรือจะพูดตามภาษาชาวบ้านว่า "จูบลูกให้ถูกแม่ พ่อ ปู่ ย่า ตา ยาย" เมื่อลูกหลานเข้าวัดก็จะเป็นสื่อสัมพันธ์ชักจูง แม่ พ่อ ปู่ ย่า ตา ยาย ให้ได้เข้าวัดด้วย เมื่อเขาเข้ามาแล้ว อย่าให้กลับไปเปล่า ให้เขาได้ประโยชน์ไปจากวัด โดยป้อนคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา คือศีลธรรมกลับไป ฯ

๔๔. พระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นนักบวช คืองดเว้นสิ่งที่ควรเว้น ถ้าจำเป็นจะต้องคบค้าสมาคมกับมาตุคาม (ผู้หญิง) จงระวังอย่าให้ผิดศีลผิดธรรมเนียม เหมือนกับคนเลี้ยงไก่ไว้กินไข่ กินเฉพาะไข่ ไม่กินตัวไก่ การคบกับมาตุคาม (ผู้หญิง) ของพระภิกษุสามเณร ก็ให้กินแต่ไข่คือไทยทาน อย่ากินเจ้าของไทยทาน จะได้กินไปนาน ๆ ฯ

๔๕. ท่านปรารภถึงผู้น้อยในปกครอง ที่มีความดื้อรั้น กระด้าง ไม่เชื่อฟังโอวาท ให้ไปช่วยเป็นสมภารเจ้าวัดที่ไหนไม่ยอมไปตามสั่ง โดยการเปรียบเหมือนสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ว่า "จูงก็ไม่เดิน ไล่หลังทอดื้อรั้นอย่างนี้ก็ต้องขายแขกให้เชือด คือการไม่เลี้ยงต่อไปนั่นเอง" ฯ

๔๖. ในเนื้อเรื่องเทศน์กัณฑ์หนึ่งซึ่งท่านไปเทศน์งานประจำปีบำเพ็ญกุศลอุทิศ ท่านเจ้าคุณพระธรรมารามคณีสุปรีชา (หนู อชิโต) ที่วัดโตนดอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ว่าด้วยเรื่อง ให้พระภิกษุสามเณรผู้บรรพชาอุปสมบทมาแล้วให้ตั้งใจศึกษาปฏิบัติพระธรรมวินัยไม่ยอมตนให้เป็นทาสของความปรารถนา ตามปกติวิสัยของปุถุชน

โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์กับมาตุคาม (ผู้หญิง) ให้ตั้งอยู่ในขอบเขต อย่าให้ผิดธรรมเนียม ผิดวินัยพุทธบัญญัติ ให้คิดว่า "เนื้อคู่ของเราคนหนึ่ง ซึ่งโลกสร้างมาให้นั้น ก็ให้ถือเสียว่าได้ถวายเป็นสังฆทานไป ก็จะหมดกังวลและไม่มีปัญหาให้แก้หรือเฉลยกันต่อไป" ฯ

สอนคนนั่งคาบันไดขวางทางเดิน

๔๗. จะยืน เดิน นั่ง นอน อย่าให้กีดขวางทางสัญจร ถ้าใครนั่งคาบันได ท่านจะบอกว่า "อย่านั่งคาไดเดี๋ยวใครจะด่าให้" (พูดเป็นภาษาปักษ์ใต้) ฯ

สอนคนในปกครองให้ทันต่อเหตุการณ์

๔๘. เราเกิดอาศัยอยู่ในโลก ต้องพยายามหมุนตามโลกให้ทัน อย่าให้โลกหมุนข้ามไป โดยที่เราต้องล้าหลัง ให้ศึกษา ค้นคว้าติดตามให้ทันกาล ทันสมัยอยู่เสมอ ฯ

๔๙. ให้ฝึกหัดตนเองเป็นนักสังเกต ช่างจด ช่างจำ สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ได้ประสบพบเห็น สามารถนำมาใช้ให้เป็น เมื่อมีความต้องการ ฯ

๕๐. ลาภ ยศ สรรเสริญ และความสุข จัดเป็นโลกธรรม (ธรรมประจำโลก) ฝ่ายอิฏฐารมณ์ คืออารมณ์ที่น่าปรารถนา โดยทั่วๆไป พระสงฆ์ที่ได้รับโลกธรรมฝ่ายอิฏฐารมณ์ พึงระวังอย่าให้เกิดความมัวเมาลุ่มหลง ควรภาวนาว่า สิ่งเหล่านี้ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา เหมือนหมอรู้จักโรค รู้จักยาบำบัดโรค ถ้าหมอประมาทมัวเมาไม่รู้จักรักษาตัวหมอนั้นเองจะเป็นอันตรายก่อนคนไข้ ฯ

หมายเหตุ คำคมควรคิด และภาษิตเตือนใจบางส่วนของท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนีศรีธรรมราช (แบน คณฐาภรโณ เปรียญ) วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง ๕๐ ข้อนี้ ได้จดบันทึกคัดลอกออกจากปากคำของท่านบ้าง จากผู้จดบันทึกไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานบำเพ็ญกุศลฉลองอายุครบ ๘๐ และ ๙๐ ปี รวมทั้งหนังสืองานพระราชทานเพลิงศพท่าน ซึ่งท่านได้ใช้สั่งสอนศิษยานุศิษย์ในโอกาสต่างๆ ความจริงมีมากกว่านี้ แต่น่าเสียดายที่ไม่ได้จดบันทึกเก็บไว้ ก็ต้องสูญหายตามท่านไปด้วย ฯ

* **"นอนตื่นสายขยายตัวไม่ทัน ตื่นแต่ไก่ขันหันได้รอบตัว"**

(พระรัตนธัชฯ แมน)

* **"คนไม่มีบุญวาสนา ถึงลงเรือค้าก็ขาดทุน**
แต่สัญชาตคนผู้มีบุญ นั่งกวาดใต้ถุนก็ได้ทอง"

(พระรัตนธัชฯ แมน)

(พระเทพกิตติเมธี)
ผู้รวบรวมจดบันทึก

นโมพุทธายะ

ของ

พระภัทรธรรมธาดา (โสภิโต)

นะ	– เมตตา	บรรดา	ศานุศิษย์
โม	– กรุณา	ไม่คิด	จะเดียดฉันท์
พุท	– ปรานี	ทั้งหญิงชาย	ด้วยให้ปัน
ธา	– ยินดี	ทั่วกัน	ใครได้ดี
ยะ	– เอ็นดู	ผู้เป็น	ศิษย์มิตรสหาย ฯ

*

คำร้อยกรองสรรเสริญ พระรัตนธัชมุนีศรีธรรมราช (แบน คณฺจาภรโณ เปรียญ) วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช เมื่องานฉลองชนมายุ ๙๐ ปี ของท่านโดย พระภัทรธรรมธาดา (โสภิโต) วัดศรีทวี นครศรีธรรมราช (๒๐ พ.ค.๒๕๑๗)

คนอาศัย อย่าเอาอย่างกาฝาก แต่ควรเอาอย่างต้นไทร

มะม่วงโศก	สะแก	แคตะแบก
กาฝากแทรก	จับอยู่	กับหมู่หนอน
กินกิ่งใบ	แห้งหล่น	ไปจนมรณ์
กาฝากหนอน	ก็ต้องม้วย	ไปด้วยกัน
ใครมีมิตร	อย่าคิด	เช่นกาฝาก
ทำทุกข์ยาก	ให้ที่พึ่ง	ถึงอาสัญ
ควรถนอม	กล่อมเกลี้ยง	ช่วยเลี้ยงกัน
ให้เหมือนพันธุ์	ต้นไทร	อาศัยไม้
หยั่งรากลง	ในดิน	ไม่สิ้นคิด
ตั้งตัวติด	อยู่ด้วย	ช่วยสหาย
สามัคคี	รักกัน	จนวันตาย
ไม่ทำลาย	ที่พึ่ง	ให้ถึงมรณ์ ฯ

พระภัทรธรรมธาดา (โสภิโต)
วัดศรีทวี นครศรีธรรมราช

คติธรรมจำมาบอกเล่า
รวบรวมโดย
พระเทพกิตติเมธี (สมภพ)

๑. ชีวิตนี้ มีค่า อย่าประมาท (เทพ-สมภพ)

๒. รกฺเขยฺยานาคตํ ภยํ. พึงปกป้องผองภัยในอนาคต (พุทธ)

๓. มรณภัย ไม่รอ ให้ต่อรอง (ธรรม)

๔. ตั้งจิตคิดชอบ ตามกรอบศาสนา
สัมผัสศรัทธา ไม่ย่อท้อถอย
ผลความดีงาม ติดตามรอคอย
ทำบุญบ่อยบ่อย ทะยอยรายรับ ฯ (เทพ-กลิ่น)

๕. มี-ลาภควรสละสร้าง สมบุญ ท่านเฮย
มี-ยศควรการุณย์ พวกพ้อง
มี-สุขอย่าลืมคุณ แทนทด ท่านนา
มี-จิตปราศจากข้อง เก็บไว้กับตน ฯ (เทพ-ภา)

๖. สุข-กายสุขจิตเปลื้อง ปลอดภัย
สุข-สิ่งประสงค์ใด ด่วนได้
สุข-สรรพโภไคย คับคั่ง มานา
สุข-สืบศีลธรรมไว้ ชั่วฟ้าดินสลาย ฯ (รัตนธัช-แบน)

๗. ทำบาปขาดทุน ทำบุญได้กำไร ฯ (เทพ-สมภพ)

๘. ถ้าผลบุญ ในอดีต ไม่กีดกั้น
ปัจจุบัน มีบุญ หนุนสนอง
อนาคต- กาล วิญญาณครอง
สถิตห้อง สรวงสวรรค์ นิรันดร ฯ (เทพ-กลิ่น)

๙. เงิน - ทอง - เย้ยฟ้า -ท้าดิน

เงินทองย่องย่างเข้า ที่ใด
ที่นั่นแม้ฤทธิไกร เกริกฟ้า
ฤๅษีเชี่ยวตบะในไพร ย่อมนิ่ง สยบนา
อเนกประสงค์ทั่วหน้า เย้ยฟ้าท้าดิน ฯ
(ธรรม - เกตุ)

๑๐. หมั่นศึกษา วิชา จนสามารถ

หมั่นศึกษา วิชา จนสามารถ
และฉลาด รอบรู้ เชิดชูศรี
เพียรฝึกฝน สร้างตน เป็นคนดี
พร้อมทั้งมี ศีลธรรม ประจำใจ ฯ
(ศรี - สาย)

๑๑. ศาสนา คือ คำสอน - คำสั่ง (ศาสนาเปรียบเทียบ)

- พุทธ สอนให้รู้ ให้ตื่น ให้เบิกบาน มีพระนิพพานเป็นปลายทาง ฯ
- คริสต์- อิสลาม สั่งให้เชื่อ พระผู้เป็นเจ้า ผู้สร้าง ฯ
- พุทธ สอน อริยสัจ ไตรลักษณ์ ชีวิตตามธรรมชาติ ฯ
- คริสต์ สั่งให้รัก ฯ อิสลาม สั่งให้สงบ ฯ
- พุทธ สอนให้ พึ่งตนเอง ฯ คริสต์ – อิสลาม สั่งให้พึ่งพระเจ้า ฯ
- พุทธ สอนให้ สะอาด สว่าง สงบ ด้วยการประพฤติปฏิบัติ ฯ
- คริสต์ – อิสลาม (เทวนิยม) รู้ตามคำสั่ง ฟังตามบอกเล่า ฯ
- พุทธ – (พุทธธรรมนิยม) รู้ตามคำสอน – พิจารณาตามคำสอน ฯ

(จดจำมา–เทพ–สมภพ)

๑๒. คติธรรมคำสุภาษิต-(สุนทรภู่)-

–อย่าโกรธขึ้ง หึงสา พยาบาท
นึกว่าชาติ ก่อนกรรม ทำไฉน
เหมือนกุมวง กงเกวียน วนเวียนไป
อย่าโทษใคร นี่เพราะกรรม จึงจำเป็น

–ประการหนึ่ง ซึ่งขาด พระศาสนา
ทั้งโลกา เกิดทุกข์ ถึงยุคเข็ญ
ซึ่งจะกลับ ดับร้อน ให้ผ่อนเย็น
ก็ต้องเป็น ไมตรี ปรานีกัน ฯ

๑๓. แคบ-กว้าง-เบา-หนัก (นิรนาม)-

แคบนักมักคับขยับยาก
กว้างมากไม่มีอะไรจะใส่สม
เบานักมักปลิวลิ่วลอยลม
หนักนักมักจมลงดิ่งดาล ฯ

๑๔. ยศ-ลาภ-เปลี่ยนขยาย (ภูริปญฺโญ-สมภพ)-

-ยศชวนหลง ตรงข้าม กับความเสื่อม
ชักโยงเชื่อม ให้เวียน เปลี่ยนขยาย
ลาภเสื่อมลาภ มีเคียง เยี่ยงเกิดตาย
โลกมีไว้ เป็นคู่ อยู่นิรันดร์ ฯ

๑๕. ที่รัก-ที่ชัง-สุนทรภู่-

-ที่รักกัน สรรเสริญ เจริญสิ้น
ที่ชังนิน- ทาแถลง ทุกแห่งหน
การทั้งหลาย ร้ายดี มิได้พ้น
จะกลัวคน คารหา ว่ากระไร ฯ

๑๖. ไม่มีดี-นิรนาม-

– ไม่มีดี ต้องหาดี ที่สอพลอ
เที่ยวป้อยอ ผู้ใหญ่ ให้ใหลหลง
เป็นผู้ใหญ่ ไร้หลัก มักงวยงง
ฝังใจตรง หลงให้เลีย เลยเสียคนฯ

๑๗. คนดีเป็นสมบัติอันล้ำค่าของสังคม (พุทธวร-ทองย้อย)

คนดี คือ เป็นคนที่ผู้ใหญ่ไม่ตำหนิติเตียนฯ

คนดี คือ เป็นคนที่เสมอกันไม่รังเกียจเดียดฉันท์ฯ

คนดี คือ เป็นคนที่ผู้น้อย ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามฯ

๑๘. อายุที่ได้มา คือ เวลาที่เสียไป ทุกคนมีเวลาเท่ากัน ต่างกันแต่ใครจะใช้เวลาเป็น หรือไม่เป็นเท่านั้นฯ (เทพ-สมภพ)

๑๙. ชีวิตใน ๓ วัย คิดเฉลี่ยวัยละ ๒๕ ปี หรือ ๓๓ ปี

๑. ปฐมวัย คือ วัยเด็ก วัยต้น จะเพลิดเพลินอยู่ด้วยเรื่องปัจจุบัน
ในวัยนี้ ตั้งแต่อายุ ๑ ปี ถึง ๒๕ ปี หรืออายุ ๑ ปี ถึง ๓๓ ปีฯ

๒. มัชฌิมวัย คือ วัยกลาง วัยหนุ่มสาวจะเพลิดเพลินคำนึงถึงเรื่องอนาคตฯ
ในวัยนี้ ตั้งแต่อายุ ๒๖ ปี ถึง ๕๐ ปี หรืออายุ ๓๔ ปี ถึง ๖๗ ปีฯ

๓. ปัจฉิมวัย คือ วัยสุดท้าย วัยชรา มักจะเพลิดเพลินอยู่ด้วยเรื่องอดีตฯ
ในวัยนี้ ตั้งแต่อายุ ๕๑ ปี ถึง ๗๕ ปี หรืออายุ ๖๘ ปี ถึง ๑๐๐ ปีฯ

ทั้งนี้ คิดเฉลี่ย ๓ วัยๆ ละ ๒๕ ปี รวม ๓ วัย เป็น ๗๕ ปีฯ และคิดเฉลี่ย ๓ วัยๆ ละ ๓๓ ปี รวม ๓ วัย เป็น ๙๙ ปี หรือ ๑๐๐ ปี ตามคำสอนในพระพุทธศาสนาว่า "สตวสฺสา จ อายุ จ ชีวสิทฺธิ ภวนฺตุเต. ขอจงมีอายุยืน ๑๐๐ ปี มีความสำเร็จกิจการในชีวิต (ความเป็นอยู่) จงเกิดมีแก่ท่านฯ

อนึ่ง ฟังๆ มาว่า **"อายุของคนในปัจจุบัน โดยเฉลี่ยมีอายุประมาณ ๗๕ ปี หรือถ้าจะคิดเป็นวัน ก็ประมาณ .๒๘,๐๐๐ วัน เพราะเกิดมาในโลกที่มีอันตรายรอบด้านอย่างปัจจุบัน"** ถ้ามีอายุเกินไปกว่านั้น ถือว่าเป็นกำไรชีวิต แต่จะต้องมี **"พร ๔ ประการครบถ้วน คือ มีอายุ วรรณะ สุขะ พละ"** มีแต่พรแรก คืออายุ แต่พรอื่นๆ บกพร่อง ก็ไม่สำเร็จประโยชน์อะไรกับชีวิต แต่กลับสร้างความทุกข์ทรมาน ทำให้เกิดเบื่อหน่ายในชีวิตเสียด้วยซ้ำฯ

จำๆ มาจดบันทึกไว้ อาจเป็นประโยชน์บ้างเพื่อได้ไม่ประมาท

(พระเทพกิตติเมธี)

-สมภพ ภูริปญฺโญ-

๒๖ เมษายน ๒๕๔๓

วัดราชผาติการาม กรุงเทพฯ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์การศาสนา พ.ศ. 2543
314-316 ปากซอยบ้านบาตร ถนนบำรุงเมือง เขตป้อมปราบ กรุงเทพฯ 10100
นายปกรณ์ ตันสกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โทร. 223-3350, 223-5548